

Kultur og medisin

Espen Dietrichs, Ragnar Stien, red.

Hjernen og kulturen

336 s, ill. Oslo: Koloritt forlag, 2006.

Pris NOK 378

ISBN 82-300-0296-9

Var migrene Paulus' «torn i kjødet»? Hadde Karl XII Aspergers syndrom? Var dronning Christina av Sverige hermafrodit?

Disse, og mange andre historiske og litterære spørsmål med medisinsk

relevans drøftes i denne boken, som er utgitt av Den norske nevrologiske klubb. Denne sjeldne blomsten i vår medisinske foreningsflora samler nevrologer med interesse for kunst og historie, og klubbens medlemmer har de siste 15 år produsert mer enn 150 artikler og én bok, nemlig *Hjernen og kunsten* som utkom i 2001. *Hjernen og kulturen* er en oppfølger, og på de fem årene som er gått, har klubben vokst fra ni til 15 medlemmer. Alle medlemmene har bidratt til det som er blitt en artikkelssamling på 24 artikler samt 24 korte kasuistikker (kalt snutter) som sammen med et rikholdig utvalg illustrasjoner utgjør i alt 336 sider.

Boken er delt i fire deler: Sykdom hos kunstnere, Sykdom i kunsten, Sykdom i historien og Fra nevrologiens historie. Innholdet bærer bud om at dette er beretninger og skriftstykker som forfatterne har arbeidet med og grublet over lenge. Flere av kapitlene har vært presentert i andre fora og i andre formater tidligere. Her er mange spennende teorier, og noen av kapitlene kan vel også sies å være for «spesielt interessante». Det er ikke nødvendigvis en bok som leses fra perm til perm, kanskje heller en bok til tidvis avkobling og forlystelse. For her er mye fortellerglede og entusiasme, og mye leseverdig stoff både til humring og ettertanke.

Her analyseres forfatterskapene til Thomas Mann og Oliver Sacks. Her drøftes epilepsi i billedkunsten og absintens innvirkning på den kunstneriske kreativiteten. Her anbefales Bibelens tekster ut fra en nevrologisk synsvinkel, og her inviteres vi til et kulturelt streiftog i hjernespisningens historie. Mangfoldet er stort og det er ikke alltid lett å finne fellesnevneren.

Redaktørene har nok hatt en vanskelig jobb i sine forsøk på å samordne og klassifisere bidragene, og ikke minst i å stramme inn og forkorte både enkeltkapitler og boken som helhet. Selv står de også for noen av bokens viktigste kapitler. Espen Dietrichs presenterer den interessante historien om dr. Anton Magelssens dramatiske

doktordisputas i 1890. Ragnar Stien drøfter dronning Christinas abdikasjon i lys av mulige medisinske forklaringer, og gir en fascinerende skildring av døden til Hamlets far som medisinskklitterært kriminalproblem.

Rent håndverksmessig er dette en klar forbedring fra *Hjernen og kunsten*. Riktignok savnes fortsatt grundigere og mer komplette referanselister, og det er uforståelig at forfatternavnene ikke har fått plass i innholdsfortegnelsen, men fremstillingen er i hovedsak klar og lettfattelig. Illustrasjonene er mange og gode, kapiteltitlene trefende og de korte snuttene fungerer som krydder mellom de ulike emnene.

Som den forrige boken, utgjør *Hjernen og kulturen* en samling eksempler på spennende sammenhenger mellom medisin og kultur som Den norske nevrologiske klubb skal ha stor takk for å introdusere oss til. Boken er en utmerket julegave til kolleger med interesser utover hverdagens trivialiteter. Dem finnes det heldigvis mange av.

Magne Nylenna

Helsebiblioteket

Historien om et moderne helsehus

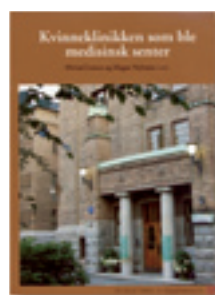
Øivind Larsen, Magne Nylenna, red.

Kvinneklinikken som ble medisinsk senter

128 s, ill, tab. Oslo: Det norske medisinske

Selskab, 2006. Pris NOK 200

ISBN 82-991061-5-3

Boken *Kvinneklinikken som ble medisinsk senter* er utgitt i samarbeid med Stiftelsen Nasjonalt medisinsk museum som et supplement til tidsskriftet *Michael*. Boken er rikt illustrert og inneholder 12 kapitler som

omhandler «en bygning med en helt spesiell plass i norsk medisin», som det heter i forordet. Ni forfattere har bidratt.

Bygget det dreier seg om, er den tidligere Kvinneklinikken ved Rikshospitalet, som har en helt sentral plass i norsk medisin. Mange har et forhold til bygget – 174 369 fødsler fant sted her fra åpningen i 1914 og frem til 2000. Professor i obstetikk og gynekologi Kristian Brandt (1859–1932) spilte en helt avgjørende rolle som initiativtaker til bygget, og han deltok også aktivt i utformingen av det.

Boken gir oss innblikk i den dramatiske prosessen med å sikre bygget til medisinske formål, og lege og investor Lars H. Høie fortjener all ære for å ha tenkt klart og målbevisst i noen viktige minutter høsten

2004. Bygget ble offisielt gjenåpnet 31.8. 2006 og det er i dag et moderne helse- og forskningscenter. Her speiles mangfoldet i norsk helsetjeneste, med et konglomerat av ulike virksomheter og institusjoner, deriblant Norsk Legesenter AS, Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, spesialistpoliklinikker, eget apotek samt Nasjonalt medisinsk museum og Det norske medisinske Selskab. Skulpturer av Nico Widerberg har tilført bygget en ekstra dimensjon, og et eget kapittel i boken, signert kunstneren selv, omhandler byggets utsmykning. Stephan Tschudi-Madsen har skrevet om byggets arkitektur og arkitekter, og Per E. Børdahl plasserer bygget og Kristian Brandt inn en medisinskhistorisk sammenheng. Redaktørene Øivind Larsen og Magne Nylenna har sammen med de øvrige forfatterne laget en spennende bok som jeg tror vil være av interesse for mange kolleger. Det blir en viss overlapp mellom de ulike kapitlene, men fordelene med dette er at man kan lese hvert kapittel for seg uten å ha kjennskap til innholdet i de øvrige.

Noen vil kanskje stusse over byggets navn, *Domus et Medicus*, og enkelte vil kanskje innvende at det til forveksling er likt *Domus Medica*, som huser de medisinske basalfagene og mange av medisinstudentene ved Universitetet i Oslo. Lars H. Høie skriver at ordene *domus* og *medicus* ble hengende ved prosjektet og skriver: «Hvis *Medicus* i denne sammenheng er etterfølgende adjektiv til substantivet *Domus* skal den korrekte skrivemåten være *Domus Medica*. Nesten alle substantiv i latin som ender med *-us* er maskulinum, men *Domus* er et av få unntak som er femininum. I og med at *Domus Medica* var benyttet av andre, valgte vi å sette to substantiv ved siden av hverandre; *Domus et Medicus*, eller *DOMUS & MEDICUS*. Videre tok vi oss friheten til å sette de to substantivene etter hverandre (som for øvrig er fullt mulig).»

Hva ville så byggets far og fødselshjelper sagt til en slik utlegning? Det fremgår av boken at professor Brandt gjerne avbrøt kandidater som ikke svarte kort og kontant ved eksamen. Det kan tenkes at han også ville ha avbrutt Høie og lirt av seg en kraftfull replikk (Brandt er mer kjent for sin vulgære og direkte uttryksform enn for latinske spissfindigheter). Kandidaten ville kanskje ha replisert: «Greit, men har professoren et bedre forslag?». Det er ikke usannsynlig at Brandt nå ville ha lent seg tilbake før han bestemte, men med glimt i øyet, sa: «Kristian Brandts hus».

Jan C. Frich

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo